

Słodycz

CYPRIAN KAMIL NORWID

Stodycz

TRAGEDIA W SCENIE JEDNEJ

DO CZYTELNIKA

Po niedługim zastanowieniu czytelnik łaskawy przekona się, iż paru tym kartom dlatego tylko nazwiska tragedii by odmówił, że... tylko parę kart! Powodu tej natury nie usłuchał autor.

OSOBY:

KAJUS VELETRIUS, arcykapłan Jowisza i senator

PAMFILIUS, gramatyk, klient Veletriusa

KLUCZNIK więzienia Vesty

ŚWIĘTY PAWEŁ, apostoł

Rzecz dzieje się w willi Veletriusa pod Rzymem za panowania Nerona Imperatora.

Łażnia w ogrodzie VELETRIUSA. W głębi korytarz, za którym zieloność drzew, po lewej stronie porfirowa ¹ wanna, w którą (spod stóp statuy wyżej umieszczonej) spada woda, po prawej stronie sofa, na której VELETRIUS, u nóg jego siedzenie niższe.

KAJUS VELETRIUS

Julia Murcja co rzekła, gdy chleb jej spuszczo?...
więzienie

KLUCZNIK

Wzniosła oczy i chwilę była zamyśloną...

A potem rzekła: «Dzięk!» i chleba kruszynę

Podąła myszy, która tam ma swą szczelinę...

KAJUS VELETRIUS

Po siedmiu dniach bez jadła przebytych zapewne

Można mi było słowo przynieść więcej rzewne...

Ustąp!...

KLUCZNIK

Uchodzę...

KAJUS VELETRIUS

... W świętym westalek więzieniu

Ni mysz być nie powinna, ni szczelin w kamieniu...

Idź precz!... Pamfilius albo inny klient² który

¹porfir — gatunek skały wulkanicznej, której najbardziej znana odmiana posiada barwę czerwonawą; na dworze cesarzy bizantyjskich wykonywano z porfiru naczynia, a także wyłożono nim komnatę, w której przychodzili na świat prawowici następcy panującego władcy (tzw. porfirogeneci). [przypis redakcyjny]

²klient — w staroż. Rzymie wolny, lecz ubogi obywatel (często wyzwolony niewolnik) pozostający pod opieką zamożnego patrona, zwykle patrycjusza; klientami bywali wybitni poeci i filozofowie (taka relacja łączyła Horacego z Mecenasem); klient był zobowiązany w zamian za utrzymanie i bywanie w domu i u stołu patrona do lojalności wobec niego, dostarczania mu informacji, dawania politycznego poparcia itp. [przypis edytorski]

Niech mi Arystofana³ czytać przyjdzie chóry,
W szacie krótkiej, by akcją dołączał do rzeczy...
Klucznik wychodzi.
Który jest Bóg, co Murcję w swojej trzyma pieczy?...
po chwili:
Mógłbym o chrześcijaństwa posądzić wyznanie
I zabić... Cóż stąd?... Moje nad nią panowanie
Czy się rozszerzy — albo, w kwiat gdy zmieni duszę
(Jeśli mam Platonowi wierzyć), kwiat czyż wzruszę?

PAMFILIUS
Z wazą w ręku.
Przynoszę *Żaby, Osy, Ptaki*...

KAJUS VELETRIUS
... i *Niewiasty*.
Postaw to⁴! Usiądź!

PAMFILIUS
Siadając u stóp Veletriusa.
... Słusznie, że do jednej kasty
Z płazami i owady ginecej⁵ się liczy...
Pomysł jest gorzki, śmiały, ale malowniczy...
po chwili, śledząc spojrzenie Veletriusa
Szkoda — zaiste, szkoda, że kapłaństwa godność
I senatorstwa pewną usuwa łagodność...
To jest, pewną wesołość...

KAJUS VELETRIUS
... Jako?

PAMFILIUS
... Mówię: kto wie,
Mielibyśmy równego Arystofanowi!...
po chwili, zamieniając gest i akcent
Czy dosyć widzów objął amfiteatr nowy?...

KAJUS VELETRIUS
Zapewne, że to nie jest drugi Flawiusowy⁶,
Lecz pierwszy jako wybór widzów...

PAMFILIUS
Głośno, lecz na stronie:

³*Arystofanes* (ok. 446–385 p.n.e.) — ateński komediopisarz, krytykujący w swych sztukach nadużycia warstw zamożnych, obrońca interesów średnich warstw społ. i chłopstwa. [przypis edytorski]

⁴*Żaby, Osy, Ptaki, Niewiasty* — zwoje rękopisów przechowywano w wazach; *Żaby, Osy, Ptaki* i *Zgromadzenie kobiet* to dzieła Arystofanesa. [przypis redakcyjny]

⁵ginecej (z gr. *gineceum*) — komnaty przeznaczone dla kobiet; tu przenośnie: kobiety, mieszkanki gineceum. [przypis redakcyjny]

⁶*amfiteatr* (...) *Flawiusowy* — Amfiteatr Flawiuszów w Rzymie, czyli Koloseum; wybudowany w latach 70–80 n.e. przez cesarzy z dynastii Flawiuszów ogromny pięciokondygnacyjny amfiteatr mógł pomieścić od 45 do 73 tys. widzów; odbywały się w nim rozmaite igrzyska, walki gladiatorów, inscenizacje bitew morskich w sztucznym basenie (naumachie), polowania na dzikie zwierzęta. Od XVII w. rozpowszechnił się pogląd, że arena Koloseum była również miejscem kaźni wczesnych chrześcijan; tymczasem choć pojedyncze egzekucje różnego rodzaju skazańców stanowiły rodzaj krwawych interludii podczas widowisk w Amfiteatrze Flawiuszów, masowych egzekucji chrześcijan dokonywano w Circus Maximus oraz w Ogrodach Nerona. [przypis edytorski]

... ścisłość mowy
Lakońska?!...

KAJUS VELETRIUS
... O, Pamfilius, powiedz mi a szczerze...

PAMFILIUS
przerywając
Przez Minerwę...

KAJUS VELETRIUS
Skąd... siła... ta... się... dziwna bierze
U chrześcijan?... Osaczone widziałem żołnierze⁸
Z legionów starych, sławnych gladiatorów znałem...
Wszystko to nie to...

PAMFILIUS
Przybierając gest i akcent poważny:
...Cnota u nas jest zapalem,
Iskrą boską... U chrześcijan ciemnych jest to niby
Płyn... eter... płyn przejrzysty jak lodowe szyby.
Principium⁹ wody, zda się, zamiast ognia kładą,
Stąd ta oziębłość, która staje się aż zdradą,
I stąd ta pewna... słodycz!... Bo nie wiem nazwiska
Rzeczy, której istoty nie poznałem z bliska...

Cnota, Ogień, Woda

KAJUS VELETRIUS
Zaprawdę — by w przedmiocie mówić bezimiennym,
Przypuścimy to nazwisko... na czas dysertacji¹⁰...

PAMFILIUS
Podjmując:
Ja bym na przykład nazwał wodnisto-płomiennym
Systemat mój...

KAJUS VELETRIUS
... A to by nie było bez racji,
Przeto, iż sam się własnym niszczy zaprzeczeniem...

PAMFILIUS
Na stronie, ale głośno:
Sokrates!...

KAJUS VELETRIUS
Tym czy owym nazwana imieniem,
Rzecz też samą zostanie... Nie mówię: cywilnie,
Lecz mówię: naturalnie... Możemy zwać mylnie...

Imię

---

⁷ścisłość mowy lakońska — Lakończycy, czyli Spartanie, słynęli z niezwykle rzeczowego, pozbawionego ozdobników sposobu wyśławiania się; por. styl lakoniczny. [przypis edytorski]

⁸osaczone (...) żołnierze — dziś popr. osaczonych żołnierzy. [przypis edytorski]

⁹principium (łac.) — pierwiastek (materia pierwotna); zasada (w postępowaniu). [przypis redakcyjny]

¹⁰dysertacja (z łac. *dissertatio*) — daw. rozumowanie, dyskusja, roztrząsanie jakiegoś problemu, badanie; dziś: rozprawa naukowa. [przypis edytorski]

Umarła?!...

KLUCZNIK

...Przed chwilą.

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/slodycz>

Tekst opracowany na podstawie: Cyprian Kamil Norwid, Dzieła Cyprjana Norwida (drobne utwory poetyckie-poematy-utwory dramatyczne-legendy, nowele, gawędy-przekłady-rozprawy wierszem i prozą), Spółka Wydawnicza "Parnas Polski", Warszawa 1934

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Marta Niedziałkowska.

ISBN 978-83-288-0589-7

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przełącz 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przełącz darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.